

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétémi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben nazonoz módon:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

NAGYVÁRAD, augusztus 5.

Alkotmányos szabadságot Magyarországnak.

Paraguay, Uruguay, Bolivia, Chili, dél-amerikai köztársasági kis államok elnökeinek pronounciamentós önkénykedései nem vetélkedhetnek zsarnokságra nézve azzal a jogtípró basáskodással, melyet Bánffy báró fogdimegei *I. Ferencz József* koronás király uralkodásának huszonkilencedik esztendejében a magyar monarchiában üznek.

A zala-sz.-királyi, várnai és legutóbb a szécsényi néppárti népgyűlések ellen hivatalos karhatalommal, törvénytelen eszközökkel folytatott hatalmaskodások kizárják azt, hogy Magyarországon alkotmányos szabadság léteznék. Nincs gyűlékezési szabadság, nincs szólásszabadság a törvényben meghatározott feltételek logszigorúbb betartása mellett sem.

Nincs kihirdetve — de tényleg *ostromállapotban* van az ország.

Nincs kimondva — de tényleg *föl van függesztve az alkotmány.*

Brutális önkény, kancsukás hatalmaskodás, jogtípró kis s nagy zsarnokok garázdálkodása jellemzi a honfoglalás ezredik évfordulójának kormánypolitikáját a *legalkotmányosabb király* uralkodása alatt.

Közszabadságaink lábball tiporvák, a választójog gyakorlása érvényen kívül

helyezve vagy elnyomva, jogtisztelet helyébe erőszak lépett.

Hiszen csak a néppártról van szó! Szokták mondani.

A néppárti választók azonban éppen úgy járulnak vér- s pénzádjukkal az ország fentartásához és éppen oly jó s hű alattvalói a *koronás királynak*, mint a haza többi polgárai, akiknek a szentesített törvény és a *király esküje* személy válogatás nélkül biztosítja az alkotmányos jogok s közszabadságok gyakorlását.

Avagy talán nem?!

A néppárt izgat: mondják ellenfelei.

Lehetne erről vitatkozni és kérdeni, mennyiben izgatnak a néppárt szónokai inkább, mint a többi pártokéi?

Akkor is azonban tessék őket a *törvény* elé állítani s az izgatást rájuk bizonyítani; hadd vegyék el méltó büntetésüket.

Erre azonban nincs meg a lehetőség; mert ezt rájuk bizonyítani nem lehet, már csak azért sem, mert a legujabb időben az a kormány fogdimegeinek az eljárása, hogy szóhoz sem engedik jutni a néppárti szónokokat.

Mi lesz a választási mozgalmakból, ha a néppárt hívei azon módon fogják háborgatni a kormánypartit vagy Kossuth-féle settenkedő kormánypartit választó gyűléseket, mint azt a fölbujtogatott kormány-

párti választók tették szolgabírák s jegyzők vezetése alatt a néppárti gyűléseken Zala-sz.-Királyon, Várnán és mult vasárnap Szécsényben.

Talán azt fogja a kormány mondani: hja, paraszt, az más!

Nem más az, mert az egy s ugyanaz.

És ha bekövetkezik, pedig úgy látszik, hogy el nem maradhat, akkor Magyarországon patakokban fog folyni a vér, megcsontított hullák fogják jelezni a választójog gyakorlásának színhelyét és özvegyek s árvák jajveszéklése és átkai fognak bosszuért kiáltani.

Isten mentse meg hazánkat ez iszonyu csapástól.

Edddig csakis a néppárt higgadt s lelkiismeretes vezetőinek lehet köszönni, hogy a hivatalos hatalmaskodásokkal vérig zaklatott nép nem vesztette el türelmét. Ámde ki kezkesedik róla, hogy a vezetők nem vesztik-e el befolyásukat a szenvedett jogtalanságokon méltán felbőszült nép fölött?

Akkor a kormány kirendelt csendőrei löni fognak: mondják a félhivatalos kormánylapok.

Egész Magyarországot lehet-e agyonlöni?

De ne ezt kérdjük a kormány lapjaitól, hanem azt: elnézi-e azt nekik a legalkotmányosabb uralkodó és a szabad magyar nemzet?!

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Jólét és nyomor.

— Életkép. —

Irta: **Kritsa Klára**

A szegény halvány arcú leányka ott állott a gazdag urnó előtt, szorongó szívvel várva, hogy ez már fizetné ki munkája árát.

Ő nagysága megelégedetten forgatta kezében a finom czérnából vert gyönyörű csipkét.

— Szépek, — mondá — megfelelnek izléssemnek. Különösen ez a szélesebb tetszik nagyon. Tehát a munka árát ki fogom fizetni . . .

— Az árát! Oh! kérem fizesse, mert nagyon szítek, otthon sok teendő vár reám, szólta a leányka.

— Ennek a szélesebbnek mintájára készíten még hat métert; itt van a hozzávaló czérna. Aztán majd egyszerre fogom az összes munka árát fizetni.

A leány erre szólani akart, de ajkai zárva maradtak, csak kifejezésteljes sötét szemei beszéltek s ha ő nagysága figyelme hirtelen másfelé nem lesz igénybe véve, kiolvashatta volna e szemekből ezeket az esdő szavakat:

— Oh ne bocsásson el pénz nélkül! hisz azért siettem annyira a munkával, hogy minél előbb pénzhez juthassak.

— No kedvesem! csak készítse el, a mire

megkértem, aztán megkapja az árát egyszerre, mondá az urnó.

A szegény leány — ki habozva állott — ez utóbbi szavakból megértette, hogy jelenléte itt már fölöslegessé vált. Köszönté az urnót s szomorúan távozott.

A mi a nő figyelmét igénybe vette, az két estélyi öltözék volt, melyet a szabónő küldött haza. Az egyik sötétkék bársony hosszú uszálylyal, gazdagon feldíszítve drága crème csipkével; a másik halvány rózsaszín illusion hason-színű atlasz díszszel. Az előbbi az ő, utóbbi meg leánya számára készült.

Ő nagysága beszólitá leányát a mellék szobából:

— Jer édes Blankám, próbáld fel e ruhát;

Az aranyhajú szép szőke leányka közönyösen tekintett a ruhára, nem látszott cseppent is örülni annak. Hogyan is tudna egy ruhának örülni az olyan, ki dusan el van halmozva mindennel!

— Unom most prógálgatni, mama! mondá — ma este úgy is föl kell vennem az estélyre s akkor gyönyörködhetsz bennem.

— De ha igazítani kell rajta, akkor elkészünk az estélyről.

— Akkor más ruhában fogok megjelenni s punktum.

És a makacs, elkényeztetett leányka szobájába akart vonulni.

— Nézd aranyos Blankám, e csokrot én rendeltem számodra! —

Nem örülsz neki? Ugy-e, ha egy deli ifjútól kaptad volna, inkább örülnél?

— Attól el sem fogadnám!

— De tőlem csak elfogadod?

— Elfogadom, csak most hagyj magamra papa! Pihenni akarok estig, mielőtt az unalmas öltözködéshez fognék.

És a bájos leány a hinta-székre veté magát.

Az atya homlokon csókolá egyetlen gyermekét, a kiért mindent áldozott volna, csak hogy örömet szerezzen neki s a ki mindent oly közönyösen fogadott; aztán elhagyta a szobát.

Diszes közönség lepi el a fényesen kivilágított, táncztermet.

A rendezők megtettek mindent a tánczestély sikerére nézve. Igyekeztek minél kellemesebb meglepetéseket szerezni a résztvevő közönségnek. Szőke és barna leányok sétálnak alá s fel, fehér, kék és rózsaszínű ruháikban. Valóban kedves látvány!

Blanka is ott lebeg, mint egy rózsaszín felhőbe burkolt aranyos kis tündér.

Ő a sors kegyence! Otthon kényelem és jólét környezi, itt az imádók serege rajongja körül. Szülőinek szemefénye s a házasulandó ifjak báiványa.

Szépség és gazdagság! ezek oly tulajdonságok, melyek együtt véve nem sok halandónak adatnak meg és Blanka e kevesek közül való. Hogy aztán boldog, vagy boldogtalan sors vár-e reá, azt csak a jóságos Isten tudja.

A főkegyuri jog.

A kongrua-rendezés ügye ismét fölvetette a főkegyuri jogok kérdését. A biboros hercegprimás esztergomi lapja most alapos czikkben szembeszállva a kormánynak erre vonatkozó nézeteivel, többek között ezeket írja:

»A főkegyurnak sohasem szabad megfellekznie arról, hogy a főkegyurság gyakorlata speciális katolikus jelleget követel. A főkegyurságnak nem szabad megrendszabályozási vagy politikai eszköznek lenni a magyar király kezében, hanem kegyelmi erősség, hogy a keresztény szellem szerint kormányozzon s védje tekintélyével és hatalmával az esetleg szorongatott egyházat. A főkegyurság fogalmában az egyház szervezete és védelme rejlik, azért bírása, gyakorlása, szolidaritást jelent az egyházzal.

Hogy a főkegyurság személyes, másra át nem ruházható joga a Felsőnek, kitűnik onnan is, hogy midőn a nádor a távollévő király állami jogait gyakorolta, a főkegyuri jogot nem gyakorolhatta. A magyar királyban a főkegyurság más eredettel bír, mint a király többi jogai, tehát a jog természetét és gyakorlata se eshetik ugyanazon elbirálás alá, mint a Felső többi jogai. Midőn az egyház ezen jogot adta, azért önállóságáról nem mondott le. sőt ott is, hol jogai valamelyikét átruházta a fejedelmre, a pápai megerősítéssel és szentesítéssel függetlenségét még annyiban is megőrizte, hogy inkább az egyház, mint az állam elvei voltak döntők. Az oltárt és trónt kívánta elválaszthatlan szövetségbe hozni, mikor oly páratlan jogokat adott a magyar királynak.

A néppárti népgyűlés Szécsényben.

A vasárnap, nógrádmegyei Szécsényben tartott népgyűlésről hitelt érdemlő forrásból jelentik:

Kerülő utakon, melynek minden sarkát csendőrök állták el, haladtak a néppárti szónokok kocsjai, küzdve a feldúlás veszedelmével, a vásártérre, hol a tribün volt felállítva. A tribün előtt két sor csendőr és a nép előtt szintén csendőrök, kik 30 méternyire szorították vissza a népet és kordont huztak előttük. Hiába volt minden tiltakozás, hogy ilyen rendszabályt sehol soha az országban nem alkalmaztak, de Baross főszolgabíró a kérdésekre maró gunnyal felelt és nem engedte a népet a tribühöz.

Két óra előtt néhány perezzel megjött Foglár szécsényi jegyző a vidéki kollégákkal és vagy 60—70 emberrel, kik között voltak városi irnokok, kiskereskedők, pálinka-mérők

és paraszt emberek. Akárcsak egy berugott népfelkelő csapat, úgy jöttek.

— Itt jönnek a tüntető — mondotta a karánsági esperes.

— Honnan tudja azt, főtisztelendő ur? — kérde a főbíró.

— Elég az, hogy tudom.

— És főtisztelendőségem nem tüntet?

— Nem, mert nem mentem magam, sem másokat nem küldöttem az önök gyűlésükre, hogy tüntessenek.

— Ezeknek joguk van itt lenni, szölt a főszolgabíró és tovább ment.

Két órákor figyelmeztette a főbíró Apponyi grófot a gyűlés megkezdésére. Apponyi gróf felment a tribünre a szónokokkal, utánuk a főbíró és néhány ujságíró. A »Nógrádi Ellenzék« szerkesztőjét Pozsonyi Gábort nem eresztette fel a főbíró a tribünre.

— Tisztelt polgártársak, kezdé beszédét az elnök.

Ekkor a tribün bal elő részén álló főszolgabíró egy hunyorítással jelt adott, mit számtalan tanu bizonyít, a tüntetés megkezdésére, s ez ahhoz a csoporthoz volt intézve, mely Foglár vezetése alatt jött oda és a kordonon belül állt. Az elnök beszédje többi része nem volt hallható, mert erre az intésre kezdődött az éktelen kiabálás, láрма.

— Le vele! Abezug! Nem hallgatjuk! Le a papokkal!

A kordonon kívül álló nép pedig éljenezni kezdett:

— Éljen a néppárt! Éljen gróf Apponyi!

Apponyi kérte a főbíró, hogy intse rendre azokat a tüntetőket. Marat ekkor az éljenzők felé fordult s azoknak kiáltotta, hogy hallgassanak! A láрма folyt tovább és ebben különösen nagy érdeme van a szécsényi járás jegyzőjének, Nevezetesen kettő tüntető ki, külsejükre is elég jellemző alakok voltak, gyűlölt kalapokkal, kivörösödött szemekkel. Az egyiknek a jobb karja fel volt kötve, a bal mutatóujját dugta a szájába és úgy füttyöngött kanászok módjára. És ezek az urak bizonyára valamennyien *anyakönyvezetők* és teljesítik az erkölcsi alapon álló házasságkötést! Óriási volt a megbotránkozás, az ekkeseredés, a nép kiabált a jegyzői ellen. Nevezetesen a szakaliak azt hangoztatták:

— Mi adtuk arra az urra a kabátot, de le is huzzuk róla!

A középben álló Majláth Géza gróf, Veres Imre cs. és kir. kamarás, Fáy, Huszinkó Antal földbirtokosok, a megye első tekintélyei megbotránkozásuknak nyíltan adtak kifejezést. Intelligens emberek ökökre szorított

kezekkel jártak és az uri nők kérése-könyörgése tudta csak némileg csitítani haragjukat. Eközben Ivánka Zsigmond Hontmegye tekintélyes ellenzéki vezére, kinek politikai hitvallása a napokban jelent meg és meleg rokonszenvre talált mindenütt, tajtékzó lovakkal érkezett a gyűlés színhelyére, melyen részt akart venni, de a veterán politikus látva a borzasztó helyzetet e szavakra fakadt:

— Még ilyen is lehetséges Magyarországon?!

A zaj nem csendesedett, a láрма, füttyölés, és éljenzés tovább tartott. Apponyi gróf újra megkísérelte szót emelni, de a tüntető újra azzal felelték:

— Nem kell, hallgasson! Halljuk a főszolgabíró! *Le azokkal a papokkal!*

A papok elien irányított kifakadások, kihozták sodrából Kálmán Károly sóskuti plebánost, mire visszakiáltott:

— *Éljen a haza! Vesszen Jeruzsálem!*

Apponyi gróf látva, hogy itt czélzatosan előkészített tüntetéssel van dolga, melyet a főszolgabíró meg nem akadályoz; ezzel fejezte be szavait.

— Minthogy nem akarnak szóhoz juttatni, azzal oszlunk szét, a mit szívünkben érzünk: Éljen a néppárt!

Az elnök lelépett az emelvényről ekkor elébe lépett ifj. Géczy András szécsényi polgár, arra kérve a grófot, hogy a gyűlést tartaná meg a zárdában vagy egy magánháznál, de nyomban ott termett a szécsényi marat, néhány recipiált és azok odakiáltották:

— Ne hagyja beszélni főbíró ur, nincs bejelentve, meg kell vonni tőle a szót!

Apponyi gróf, ki már a gyűlés feloszlatása ellen a főbíróval szemben tiltakozott, felszólította most a főbíró arra, engedné meg, hogy a gyűlés magánháznál tartassék meg, Baross ezt is megtagadta. *Géczy pedig elfogatta.*

Ezután a nép felkapta a grófot vállaira, férfiak, asszonyok odarohantak, kezeit, ruháját csókolták, a tömeg pedig éljenezte és közbevegyültek a következő kiáltások:

— *Le a zsidókkal! Ok cselekedték ezt ve-
lünk! Ne türjük!*

Most már a tüntetés határozottan egész dühvel a zsidók ellen irányult, kik Szécsényben csaknem a lakosság felét képezik. Ettől még intelligens uri emberek sem tartózkodtak. Ezek közül egy odaszólt Barosznak:

— *Főbíró ur, ezt a zsidóknak köszönhetjük!*

— *Vigyázzon a szavaira, mert azokért felelni fog!* kiáltotta vissza Baross.

Hanem én elhagyom már e táncztermet, a vigalom helyét, mert szívem úgy vonz felkeresni azt a szegény halvány leánykát, aki ma oly szomoruan tért haza, hogy munkája díját nem kaphatta meg azonnal.

Szegényes házikóban anyja beteg ágya mellett virraszt a szegény Mariska, szép fekete szemeit könyök homályosítja.

Oh a lelke úgy sir, úgy zokog! . . . Fáj, nagyon fáj neki, hogy nem enyhítheti anyja kínjait. Mily megnevezhetlen érzelm hatotta át bensejét azon gondolatra, hogy munkája árából anyjának gyógyszer vehet, meg egy pár citromot, enyhíteni vele láztól kiszáradt ajkait. Mily sietve végezte a munkát, hogy mára kész lehessen s a pénzt megkaphassa érte és e reményében csalatkozott.

Az az átkos büszkeség lezárta ajkait, nem engedte mondani:

— Oh asszonyom! most azonnal fizessen, mert égető szükségem van a pénzre. Szegény anyám betegem fekszik s nincs házunknál egyetlen krajczár is!

Akkor bizonyára a gazdag urnő a ma megrendelt munkát is előre kifizette volna, míg így még a sürgősen elkészített munkájáért sem kapott pénzt.

Mért is szégyelte bevallani, hogy mily nyomorban sanyolnak? talán azért, mert egykor ők is jólétet élveztek?

Pedig a szegénység nem szégyenelt, nem bűn s mégis a büszke lélek titkolja nyomorát és inkább éhez, szenved, tár, semhogy szájalomért az emberekhez fordulna.

A beteg anya kinosan nyög fekhelyén iszonyu fájdalmi vannak.

A szegény leányt az önvád kezdi gyötörni. Ha bevallja az igazat, nem kellene drága jó anyjának ez éjet ily kínok közt töltenie, gyógyszer adhatna neki, mely enyhítené fájdalmait. Nem! nem nézheti tovább a szegény anya szenvedéseit! Visszamegy a gazdag úrnőhöz, bevallja nyomorteljes helyzetüket és bizonyára megszanja őt, hisz nem alamizsnát kér, csak a sajátját!

Oh de már az idő előre haladt s talán be sem bocsátnák őt! Különbben is ő nagyságáék most tánczestélyen mulatnak, hisz látta azt a két gyönyörű ruhát, melyek ő nagysága figyelmét róla elvonták s amelyek a mai estélyre készültek, miként ott hallotta. Talán az a két ruha volt oka, hogy ő ma nem juthatott pénzéhez?

Igy tehát a szegény anyának minden csilapítószert nélkül végig kell szenvednie az éjszakát.

Oh! beh szívesen átvinné tőle a testi fájdalmakat, szívesen szenvedné a kínokat, csak anyját menthetné meg azoktól. Pedig a lelki gyötrelmet, mit a szegény leány érez, elviselhetlenebb a beteg kínjainál.

— Istenem! — így sohajt fel Mariska összekulcsolva kezeit — bocsáss meg nekem azért, hogy szégyenltem bevallani helyzetünket s emiatt anyámnak gyógyszer nem veheték. Oh csak e kinos éj teljék el, azonnal a pénzemért megyek és nem térek vissza gyógyszer nélkül!

Vajjon ha az elkényeztetett, ünnepezt, szép Blanka tudná, hogy ez a halvány bánatos arcú leányka mily nagyon küzködik a nyomorral, vajjon oly közönyös maradna-e sorsa iránt, mint a mily közönyös volt a szülőitől kapott szép ruha és virágcsokkal szemben? Lehet, hogy nem, lehet, hogy szívében részvét ébredne s talán gombostű pénzéből juttatna is neki néhány fillért, hogy beteg anyjának gyógyszer vehessen rajta.

Szegény Mariska! Ő is fiatal és szép; ő is élvezhetné az ifjkor ártatlan örömeit; neki is gyönyört nyujtana: tánczolni a fényesen kivilágított tánczteremben. De tőle az öröm meg van tagadva; neki küzdeni kell a létért. Hanem az árvák Istene támogatni fogja segítő karjával, hogy el ne bukják a küzdelemben azon sikamlós pályán, a hol anyyi kísértéseknek van kitéve, a nyomor pályáján . . .

Oh! ti gazdagok, kik gyönyör és jólétben usztok, nyujtsatok segélyt azoknak, kiknek a sorstól csak bánat, szenvedés, nyomor jutott osztályrészül; törüljétek le a szegény szenvedők és árvák könyeit! Hisz a mily édes nektek a kényelem, a jólét éldelete, ép oly sajtó nekik a szegénység, a nyomor sebe! Az a könyecsepp, mit a részvét fakaszt a szegények és árvák szeméből, higyjétek el, értékesebb a ragyogó gyémántnál!

Minden mulandó az ég alatt, de a jótettek, a szeretetnek áldásos emléke mindig élni fog a hálás szívekben! . . .

Ekkor az illető neje közbevetette magát és elvonszolta férjét.

Amint Apponyit vállaira vette a nép a zsandárok nyomban a tömeg közé törtettek, úgy hogy az árkokkal körülvett vásártér szintén színhelye lehetett volna egy Kodinszka-mezői katasztrófának. A gróf arra kérte az embereket, hogy tegyék le és távozzanak csendben, nyugodtan, nehogy a néppártot bármiféle vád érje. A felszólítás használt, de a csendőrvád sereg megszakította újabb rohanásával a rendet és a megijedt nép örült futásban keresett mindenfelé menedéket. A hol megelőzheték a futó csoportokat, ott szuronyt szegezve visszaszorították. A zürzavarban nyolcz embert tartóztattak le, mert *abcsugolták a zsidókat!* Azokat ellenben, a kik *abcsugolták a papokat, este újra megvendégelték, etették, itatták!*

— Ezért lesz ma jó vacsora, mondotta egy a tüntetőknél.

Apponyi gróf a tömegtől kísérvé és eljenezve bement Huszinkó Antal szécsényi föld-birtokos házába, hova nem sokára megérkezett Majláth gróf, Veres Imre kamarás, Fáy és többen a nőgrádi ellenzék részéről, kik a néppárt iránt érzett meleg rokonszenvüknek több felkötésben adtak kifejezést és annak hathatós támogatását ígérték, minthogy a néppárt programja nem áll ellentétben a nemzeti párttal.

Eladósult nemzetek.

Az emberek gazdasági tevékenysége három osztályba sorozható. Az elsőbe tartozik az igazán termelő munkásság, mely értékeket állít elő.

Egy másik tevékenység nem a teremtésre vagy az anyag átdolgozására törekszik, hanem a mit az egyik munkájával előállított, azt közvetíti a fogyasztónak. A harmadik sem nem teremt, sem nem közvetít, hanem a másik kettőnek létfenntartásáról, érdekeinek védelméről gondoskodik. Az ide tartozók a közügyet szolgálják, védik a határt, fentartják a rendet, oktatják az ifjúságot.

Aztól, hogy ez a három tényező helyesen működik-e, függ az állam és a nép jóléte.

De a közgazdasági teoriák maszétágazók. Míg az egyik tábor hívei az erő megosztását a kínálat és a kívánat előidézte hullámszámának tulajdonítják, addig a másik szélső tábor ezt a megosztást az állam által törvényhozási uton kívánja szabályozni.

Mindannyian egyetértünk abban, hogy több katona és több hivatalnok nem szolgál a köz ügyére. A közvetítés szükséges voltáról is mindenki meg van győződve, mert hiszen minden termelő nem kereshet fel minden közvetítőt, de az is tagadhatatlan, hogy ez is csak addig jogosult, míg okvetlenül szükséges, tultengése a productiv osztály rovására történik.

Az áru ára annyi, a mennyi az értéke annak a munkának, a mely azt előállította, hozzászámítva azt a fáradságot, a mit a közvetítés méltán megérdemelt, de sem a termelőnek, sem a közvetítőnek nem szabad meg nem érdemelt mennyiségű munkadíjat élveznie, különben a társadalmi rendben megbomlik az egyensúly. Ez a társadalmi egyensúly ma már nincs meg és ez okozza, hogy komolyan gondolkodni kell, vajjon a termelők és közvetítők között létesülő forgalom szabályozásának alapját ezentul is a kínálat és a kívánat képezze-e?

Ha a szabadságot ösztönszerűen szeretjük is, még sem térhetünk ki annak megnyirbálása elől. Megtiltjuk és megtoroljuk a gyilkosságot, a rablást és a lopást, még pedig nem is annyira etikai okokból, hanem hogy a társadalmat megvédjük. Ugyanigy kell eljárunk közgazdasági téren is. A hol a közjó veszélyeztetve van, a hatalomnak közbe kell lépnie, szabályozóan kell érvényesülnie ott, a hol az erőegyenlensége nyilvánul. Ezt a tételt a közvetítő kereskedelemre vonatkoztatva, közbe kell lépnie a hatalomnak ott, a hol a közvetítés, a helyett, hogy a termelőket híven szolgálja, a termelők fölé kerekedve, azok urává akar lenni, s míg ettől erőszakkal olesón kicsikarja az árut, addig másfelől a fogyasztót is zsarolva, megdrágítja az életet nyereség-hajhászás céljából.

De a hatalom szabályozó közbelépése ak-

kor is jogosult lehet, ha a közvetítők száma kellenél nagyobb. Jogosult, mert a közvetítő nem termel értéket, munkája nem szaporítja a nemzet vagyonát, sőt ellenkezőleg, kétszeresen megterheli a termelést, mert először is a termelő és a fogyasztó között való közreműködéséért adót szed, másodsor pedig akkor is megterheli, a midőn három közvetítő teljesít oly munkát, melyet kettő is elvégezhetne, a harmadik munkaerő tehát gazdasági szempontból teljesen kárba vészett.

Erre a harmadik közvetítőre éppen ugy nincs szükség, mint nincs szükség fölös számú katonákra vagy tisztviselőkre, mindegyik csak addig lévén a köznek hasznára, a míg nélkülözhetetlen.

Csodálatos, hogy mindenki nemzetgazdaságról beszél, mégis nemzetközi gazdálkodásnak tolja szekerét. Minden ország nemcsak politikailag, hanem gazdaságilag is önmagára van utalva, sőt gazdasági önállóság nélkül nincs politikai önállóság. Ebből következik, hogy minden ország termelje meg szükségletét, ez pedig csak akkor lehetséges, ha a termelőt fáradságának illő díjazásáról biztosítjuk, e nélkül a szántókból ismét erdők, mocsarak és legeők lesznek.

A közmondás szerint a pénzt uralja a világ. Ez az uralom pedig kegyetlen szolgaság. A pénzt uralja a munka és a pénz elnyom minden szabadságot. Jobbágyainkat felszabadítottuk, de létesítettünk egy ennél súlyosabb rabigát, mert ma a kereskedőosztály zöme nem magának, hanem a pénz urának dolgozik. Korunk tulajdonképeni gazdasága nem valódi értékekből áll, nem is fémek bírástól, hanem a mások munkájának hozadékára támasztott igényből. Az állam, a község, a tisztviselő, a birtokos, az iparos, mind el van adósodva és munkája gyümölcsét a nagy ingó tőkének kénytelen átengedni.

Mondják, hogy a pénz manapság olcsóbodott, mert hiszen a kamatláb leszállott. De miért? Azért, mert a kamatfizetési képesség majdnem kimerült. Minden annyira el van adósodva, hogy maholnap nem marad kinek kölcsönt nyújtani s a pénz nehezen talál helyet, a tőke tehát immár önmagával konkurrál.

A munka eredménye tehát el van zálogosítva a tőkésnél. Az adós már nem a maga számára keres, ke esetének nagyrészt tehát nem fordíthatja önön, vagy családjá javára. Ezáltal ismét a fogyasztás mértéke csökken és minél magasabbra hág az adósodás, annál alacsonyabb a fogyasztás, a jólét. Minek következtése az általános elszegényesedés, mert a mennyit a kisebbségben levő gazdagok fogyasztanak, az nem nyújthat elegendő keresetet a túlnyomó többségben levő szegényeknek.

Minden nemzeti jólétnek biztos bázisa a belföldi fogyasztás. A kivitel emelje a nemzeti vagyont, de ne legyen alapja vagy főforrása a nemzeti jólétnek.

Ma a termésnek a belföldön való értékesítése is nehézségekkel jár. Itt is a tőke nyomja a kisembert. A gazdag, tehetős, géppel dolgozik és a gabonát olcsóbban állítja elő és előbb dobhatja piacra s ezzel elvonja a kis embertől a keresetet, fáradsága gyümölcsét. Igaz, hogy általános nemzetgazdasági szempontból mindegy, bárki a termelő, de ha a mezőgazdaság és az ipar nem képesek jól fizetett munkásnépet eltartani, s ebben maguknak új fogyasztóközönséget fenntartani, akkor megbillen a társadalmi egyensúly.

Ma a gépek és a tömeges munka segítségével a gyáros százszorta többet képes produkálni, mint a kézműves; a közlekedési eszközök fejlettségével háromszoros gyorsasággal képes a kész árut vásárra hozni. A nagyiparosnak tehát módjában állott volna mindjárt kezdetben ennek a nagy erő- és időmegtakarításnak egy részét a munkásosztály létének biztosítására fordítani. Ha a gép tizszeres hasznót hajt, miért ne eshetne ennek a haszonnak legalább egy tizedrésze annak a munkásosztálynak javára, a melyek a gépek működése által oly nagyon háttébe szorult? Egy jólétben fenntartott, fogyasztóképes munkásosztály a fogyasztás emelkedésével, vagy legalább fenntartásával bőven visszafizette volna ezt az aránylag kis támogatást. A mit az ipar a munkásnak nyújtott volna, azt természetesen uton is-

mét visszavette volna és akkor nem állt volna elő az a nagy ür, a mely ma a vagyonos nagyiparos és a munkás közt tátong.

Az iparvállalatok hivatalnokainak nagy fizetése szintén nem áll arányban a köztisztviselők fizetésével. Vannak vállalatok, a melyek főhivatalnokainak vagy cégjegyző igazgatóinak nagyobb fizetést adnak, mint a mennyit egy nagyhatalom külföldi képviselője vagy minisztere élvez. Sőt általában elfogadott elv az iparvállalatoknál, hogy főhivatalnokai a köztisztviselőhöz hasonló fizetésből megélni nem képesek.

(Vége köv.)

A nagyváradai színház tervei.

A nagyváradai téli színház tervezetének elkészítését azon feltételek mellett bizta a városi közgyűlés a bécsi Fellner és Hellmer cégére, hogy 328 ezer forintért az felépíthető legyen s ez összegbe már a tervezetért és esetleg az építkezés vezetéskéért járó tiszteletdíj is benne foglaltassék.

A tervek el is készültek, de Busch Dávid városi főmérnök, midőn a költségvetés tételét felülvizsgálta, jött rá, hogy a költségvetés számításánál a színház egy méterrel alacsonyabban van véve, mint a tervrajzokon.

A főmérnök szerint ez az egy méter magasság elenyészne az által, hogy az alapozással nem kellene olyan mélyre lemenni; de viszont rámpás, vagyis lépcsőzet lesz szükséges az épület magasabbra emelése által, ami 12000 frt több kiadást okozna.

Ennek a kérdésnek a felmerülése olyan akadály, a mely hónapokra hátráltatja a színház ügyének előhaladását.

Tegnap együttes ülésben foglalkozott a kérdéssel a szépművészeti, közlekedési szakbizottság és a színházi bizottság.

Jelen voltak: Rácz Mihály elnök, Gyalokay Lajos, Knapp Ferencz, Ragány János, ifj. Rimler Károly, Rendes Vilmos, Hlatky Endre, Kuncz Gusztáv, Száhländer Károly, Aufrecht Mór, Stark Gyula, Komlóssy József, Déry János, Sztarill Ferencz, Berkovits Ferencz, Dus László, Hoványi Géza, Hegedüs Géza, dr. Radó Ignác, Janky József, Kunyhóssy János.

Első sorban Busch Dávid főmérnök foglalkozott hosszasan az ügygyel. Indítványozta, hogy a feljárók építésére a 12.000 frt többlet megszavazását véleményezze az együttes szakbizottság azzal, hogy a terveket küldje fel a város a miniszterhez előzetes átvizsgálás végett.

Ifj. Rimler Károly csodálkozik, hogy míg 5 hónappal előbb a főmérnök teljesen megfelelőnek mondta a terveket, most még is azzal áll elő, hogy kivitel esetén a terv kiépítése 12000 frttal többbe, mint a kikötött 328 ezer frt. Holott a Fellner és Hellmer cég köteles megfelelő tervet készíteni. Indítványozza, hogy a kérdést hozzák tisztába Fellnerrel.

Knapp Ferencz a tervet szintén a miniszterhez óhajtja felküldeni, míg Rendes Vilmos a főmérnök indítványát pártolja, mert a 12000 frtnél nagyobb összeget nyer a város a munkálat kiadásakor megajánlott perczent engedményből.

Hoványi Géza a dolog történetét adja elő. Nagyvárad azzal bizta meg a bécsi céget, hogy 328 ezer frt költségvetéssel olyan színháztervet készítsen, a mely a város viszonyainak megfelel. Az elkészült tervet a városi főmérnök jónak, kivihetőnek állította s még a pályázatot is ki akarta írni az építésre. Ő is a tervezet azonnali elfogadása mellett volt, de most látja, hogy okosan cselekedett a közgyűlés, mikor a bizottság véleményének melőzésével a terveket az együttes bizottságnak adta ki. De nem érti azt, hogy a tervet készítő céget miért nem hívták meg a jelenlegi ülésre.

Indítványozza, hogy a költségvetést adják ki a szépművészeti és közlekedési szakbizottságnak tételről-tételre való átvizsgálásra, s a tartandó bizottsági ülésre hívják meg a Fellner és Hellmer-céget. Esetleg a terveket fel lehetne küldeni átvizsgálás végett a miniszteriumhoz.

Ezután Radó Ignác szellemeskedett (!). Hálás köszönetet szavazott a tanácsnak azért a buzgalomért, a melylyel a színház építésének

ügyét előmozdította s e köszönetet kéri bevenni a jegyzőkönyvbe. (Zugás. Derűliség.)

G y a l ó k a y Lajos pártolja Hoványi Géza indítványát, mert, szerinte, a Fellner és Helmer cég meghallgatása nélkül semmit nem tehetünk.

Az együttes szakbizottság Hoványi Géza indítványát egyhangulag elfogadta s utasította az elnököt, hogy az ügyben minél gyorsabban járjon el s a szépművészeti szakbizottságot hívja össze.

Ezzel az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Auguszt. 6. Közigazgatási ülés a városnál, délután 3 órakor.

- 9. Iparos-ifjak egyletének ülése d. u. 3 órakor.
- 9. Néppünnyepély a Rhédey-kertben.
- 12. Végtárgyalás a Pável elleni tüntetés ügyében.
- 13. Nagyvárad város törvényhatóságának közgyűlése d. u. 3 órakor.

Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra. Október 3., 4., Lóverseny a nagyvárad gyepen.

* **Szent Istvánnapi ünnepi szónok.** Szent István király ünnepén, a budavári Nagyboldogasszony templomában a szokásos ünnepi szent beszédet az idén Párvy Sándor dr. egri kanonok, érseki irodaigazgató fogja tartani. Párvy egyike legkiválóbb egyházi szónokainknak.

* **A legközelebbi pápai konzisztórium,** mint félhivatalos forrásból jelentik, f. é. október hó közepén lesz. Eddigél 4 bíborosi kalap adományozásra. A francia kormány behatározta, hogy mind a négy bíborosi kalap franciaországi főpápnak adományoztasék. Azonban vatikáni körökben nem igen találják valószínűnek, hogy e kérést teljesíthetnek.

* **A negyvenharmadik német katolikus nagygyűlés** programja már megjelent. A program főpapjait az agrár- és kézműveskérdés képezik, melyekkel a gyűlés behatólag fog foglalkozni. Előadóul tekintélyes parlamenti férfiak szerepelnek.

* **A veszprémi egyházmegye nesztorja,** egy példás és munkás életben hosszú időt eltöltött férfi hunyta le szemeit július 26-án. Ez a férfi M i n d e r l e i n Ignác nyugalmazott lovász-patonai plébános. A megboldogult 1804 február hó 17-én született, 1827-ben szenteltetett pappá, 1838-ban lett lovász-patonai plébános, mely hivatalában 1870-ig működött, mikor is nyugalomba ment. 1858-tól 1864-ig a bakony-szombathelyi kerület esperese is volt. Temetése július hó 28-án volt Lovász-Patonán óriási közönség részvételével.

* **Mi van Kossuth Lajos fiára bizva?** Kossuth Ferencz, a nagy Kossuth fia, a kernyáji kerület választóinak egy nyílt levélben Pataj Sándor dr. zombori ügyvéd-szerkesztőt ajánlja országos képviselőnek, Kossuth Ferencz kéri a nevezett kerület függetlenségi választóit, kövessék azt a zászlót, mely Kossuth Lajos fiának hű kezeire van bizva. — e zászlóhoz nem kell magyarázatot! Tényleg nem kell K o s s u t h L a j o s fi a egyaránt ajánlja Tarnóczy hasznavehetetlen vízpuskáit és Pataj dr. ügyvédet.

* **Közbiztonsági állapotaink.** A rendőrkapitányi hivatalnap tegnap terjesztette be a polgármesteri hivatalnak Nagyvárad július havi bűnkrónikáját. Nagyobb büneset nem fordult elő. A kisebb bünesetek közül lopás 25, súlyos testi sértés 7, könnyű testi sértés 9, hatóság elleni erőszak 2, zsarolás 2, sikkasztás 4, csalás 2, magánlak megsértése 3 esetben történt Letartóztatva volt 81 egyén; ezek közül a bírósághoz átkisérteztett 18, eltolonoztatott 63. Kihágási feljelentés 137 esetben volt.

* **Petru Major-egyesület.** A budapesti román tanulók Petru Major nevű egyesületét tudvalevőleg rövid idő előtt megszüntette a kor-

mány az egyesület államellenes tendenciája miatt. Legújában azonban a belügyminiszter leiratban megengedte az egyesület további működését. A leirat az engedélyre azzal okolja meg, hogy a felfüggesztés okául szolgált deliktumok már büntetőjogilag is elévültek, de reményli, hogy az egyesület abba fogja hagyni eddigi politikai üzemeltetést.

* **Vályi János halála.** Gyászbeszéd hírére hozza a táviró a szatmármegyei Majtistról. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület főgondnoka, nagyközi Vályi János meghalt. Hosszabb idő óta betegeskedett és aug. 3-án délben csendesen elhunyt. A temetés 6-dikán, csütörtökön délután 2 órakor lesz. Vályi 13 év óta főgondnok, főrendiházi tag és a fejérgyarmati kerület volt országgyűlési képviselője, 70 éves kort ért el.

* **A miniszter köszönete.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Szabó Ferencz német-eleméri róm. kath. plébánosnak, ki a székesfővárosi népoktatási intézetek könyvtárainak gyarapítására összesen 400 frt értékű könyvet adományozott, elismerését és köszönetét nyilvánította.

* **Kitüntetett tanító.** Király ő Felsége Fabinyi Gyula kassai polgári iskolai tanítónak a tanügy terén s a vörös-kereszt egyesület körül szerzett érdemei elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

* **Huberth tábornok.** Nehány lapnak arra vonatkozó híre, mintha Huberth tábornokot rangjától megfosztották volna, a miért provokálta Fejérváry báró honvédelmi minisztert, a Pol. Ért. szerint, nem felel meg a valóságnak. Provokálás miatt senkit sem lehet rangjától megfosztani. Huberth tábornokot fegyelmi vétség miatt nyugdíjazhatják, de rangjától, kardbójjától a vele történt dolgok egyike miatt sem foszthatják meg. Illetékes helyről nyert információk is megegyeznek ezzel a felfogással és alaptalannak nyilvánítják a Huberth tábornok rangfosztásáról szóló hírt.

* **A Lepsényi tüntetés utójátéka.** Megirtuk annak idején, hogy a budapesti büntető törvényszék dr. K o n t u r Bélát és társait, — akik a szegedi fogházból hazatért Lepsényi Miklóst a vasúti pályaházban nagy tüntetéssel fogadták, izgatás miatt vád alá helyezte. A vád alá helyezettek közt volt K a a s Ivor báró is, aki ellenében azonban a kir. tábla most megszüntette az eljárást. A többi öt vádlottra nézve helybenhagyó határozatnak az a része, mely K a a s Ivor báró ténykedésével foglalkozik, a következőképen szól. »A kir. ítélőtábla a királyi törvényszéknek végzését részben megváltoztatja aként, hogy Kaas Ivor báró vádlott ellen a bűnvádi eljárást megszünteti s ezzel a változtatással a többi vádlottakra vonatkozóan az elsőbírósági végzést helybenhagyja. Okok: Kaas Ivor báró vádlott ellen a kir. törvényszék a btk. 174. §-ába ütköző izgatás vétségének vádját azért találta megállapítandónak, mert szerinte az eljárás adataival bizonyítható, hogy Kaas Ivor báró az elsőbírósági végzés indokaiban leírt körülmények között a királysértés vétsége miatt kiszabott büntetésének kitöltés után hazatért Lepsényi Miklós kocsijának a bakjára felugrott, a kocsi az összegyűlt nép közé hajtatta s eljenzés és kalaplengetés által a népet eljenzésre és tüntetésre bírta. Kaas Ivor báró vádlottnak most jelzett cselekményét azonban a kir. tábla nem találta alkalmasnak annak a megállapítására, hogy vádlott a Lepsényi által elkövetett királysértést magasztalta, vagy pedig Lepsényit a királysértés elkövetése miatt a btk. 171. §-ában meghatározott módon feldicsérte vagy kitüntette volna. Irányában tehát a további eljárást megszüntetni kellett.

* **Nemzetközi asszonykongresszus.** Igen érdekes kongresszus lesz legközelebb a német fővárosban. Tárgya ugyan egyelőre ismeretlen előttünk, de e fölött könnyen napirendre térhetünk, mivel ha van nőkérdés, lehet nőkongresszus is. Természetes, hogy a kongresszusra eljön egy csomó miss és mistress Angliából meg Amerikából, de jönnek Oroszországból és egyéb helyekről is. Vajjon magyar nő is elmegy-e a nemzetközi tanácskozásra, a melynek egyik legérdekesebb tagja Michaelis de Vesconcello asszony, Portugália kiküldöttje. Legérdekesebb

azért, mert ő az egyetlen, a ki bejelentő levelében konkrét dolgokat is mond. Így mindennek előtt megczáfolja azt, hogy a portugál királynő ért as orvos tudományokhoz, a miről tudvalevőleg egész mythosz száll. »Tiszta koholmány, hogy orleansi Amalia királynő orvostudományt tanult, és hogy a nőemancipációval rokonszenvez.« A kongresszus iránt nagy az érdeklődés Olaszországban, Svájcban, a hol a nőemancipáció legtovább haladt, a hol a nők legrégebben járnak egyetemre, alig érkezett bejelentés.

* **Magyar polgár házassága Horvátországban.** Az igazságügyminiszternek a minap a horvát bánhoz intézett átirata elvi jelentőségű határozatot tartalmaz; az átirat ugyanis egy fölmerült konkrét eset kapcsán kimondja, hogy a Magyarországon községi illetőséggel bíró magyar állampolgárnak Horvát-Szlavonországokban kötendő házasságát Magyarországon is ki kell hirdetni, vagy a kihirdetés alól magyarországi fölmentést kell kieszközölni, mert különben az illető házasság három hónapig terjedhető pénzbüntetésnek teszi ki magát.

* **Letartóztatott okirathamisító.** A kisteleki csendőrség aug. 3-án délután táviratilag értesítette a debreczeni rendőrséget, hogy ott hamis bizonyítványokkal elfogtak egy Vankai Sándor nevezetű kereskedő segédet, ki nem rég Debreczenben a Telegdy-féle könyvkereskedésben volt alkalmazásban. A csendőrségelőéletéről kért adatokat. Vankay a Telegdy-féle könyvkereskedésben volt alkalmazva; meghamisította főnöke által kiállított bizonyítványait s tetemes összegű pénzt lopott apródonkint. Főnöke a megtévedt fiatal ember ellen nem tett feljelentést, hanem elbocsátotta. Érdekes, hogy Vankay jegyzetet vezetett arról, hogy mikor és mennyi pénz lopott el s mire költötte.

* **Nagyvárad közegészségügye.** Az elmúlt július hónap Nagyvárad város egészségügye jónak mondható, mert a születések felülhaladják a halálozásokat s a ragályos betegségek is majdnem teljesen megszűntek. Még június hónapban 15 vörheny beteg közül 4 halt el. addig július hónapban összesen 4 vörheny betegülés fordult elő, halálozás nélkül. Az elmúlt hónap folyamán egy galicziai vándorló zsidó fiu behurcolta a hólyagos himlőt, azonban a járványkórházba szállították s már felépült. Július hónapban Nagyváradon élveszületett 111 gyermek; és pedig 54 fiu és 57 leány. Elhalt ugyanez idő alatt 105 egyén; 49 férfi, 56 nő. Az elhaltakból leszámítva a 33 idegent, a szaporodás 39. A legtöbb halálozást (22) a bélhurut okozta. Szegény beteg 257 gyógykezeltetett a város számlájára. Az elhaltakból esik: Ujvárosra 32, Olaszra 24, Katonavárosra 24 és a kórházakra 25 egyén.

* **A tűzéraktanya építése.** A tűzéraktanya építése nagy erővel halad; naponta száz és száz munkáskez szorgoskodik, hogy mielőbb fedél alá hozzák az épület tömböt. A nagy fedett lovagló helyiség vasfedél szerkezetére nézve tegnap volt az árlejtés a városházán, R á c z Mihály hely. polgármester elnöklelte alatt. A fedélszerkezet vasát, mint legelőnyösebb vállalkozónak, a budapesti Schlick-féle vasöntőde és gépgyárnak véleményezi az árverelő küldöttség kiadni.

* **Ablakverő kereskedőség.** Guttman Mórész kereskedőségnek, valami leánykérdésben személyes ügye akadt Kálmán Dáviddal. A dühös kereskedőség ez ügy elintézésére egy újabb módot eszelt ki s tegnap éjjel Kálmán Dávid összes, számszerint tizenhat ablakát beverte, aztán hősiiesen megfutott. De mégis megismerték s most a rendőrséggel is meggyűlt a baja Guttmannak. Az ügy kényes természeténél fogva, — mivel békességre lépni nem hajlandók, valószínűleg a törvényszék elé fog kerülni.

* **Öngyilkos jegyző.** T o p e r c z e r József, cséffai jegyző hétfőn délután agyonlőtte magát. Az öngyilkosság mindenképpen meglepett, mert mint látható volt T o p e r c z e r elég jó anyagi viszonyok között élt. Le ez csak látszat volt, mert költsége állásával és jövedelmével nem volt összhangban és úgy adóságokba keveredett. Az ár még tovább sodorta a könyelmű embert s szorult helyzetében idegen pénzhez nyult. —

Ugyanis Toperczer árva pénzeket is kezelt és a hivatalos vizsgálatkor kitünt, hogy számadási nincsenek rendben. A lejtőre jutott férfi nem akarta megvárni a reá nézve talán nagy szegénnyel járó eredményt és agyonlőtte magát. Az öngyilkosságról jelentést tettek az alispáni hivatalhoz. Toperczert három gyermeke és neje gyászolják.

* **A nemzeti muzeum** legújabbban olyan gyűjteménnyel gyarapodott, mely numizmatikai osztályát nem csak nagy mértékben gyarapítja, de azt új irányban a legnagyobb gyűjtemények sorába is emelte. Egy nagy papírpénzgyűjtemény ez, mely Jedlicska János nyug. m. kir. pénzügyminiszteri osztálytanácsos, jelenleg Bécsben élő hazánkfia több évtizeden át folytatott gyűjtésének eredménye s melytől a buzgó gyűjtő korára való tekintettel vált meg, azt a m. n. muzeumnak illő áron engedvén át. E gyűjtemény Ausztria-Magyarország s az Ausztriához tartozott olasz tartományok, Velence és Lombardia papírpénzeit, bank- és államjegyeket, utalványokat, városoktól, testületektől és magánosoktól kibocsátott szükségpénzek sorozatait tartalmazza, sok nehezen hozzáférhető s unikumszámba menő példánnyal, melyek összesen 499 darabra rugnak.

* **A rendőrségnek mire nincs gondja.** A rendőrség szennyesének mosása közben épületes dolgok kerültek napvilágra; a vizsgálat folyamán azonban még cifrábbak is előkerültek. Tegnap ismét egy botrányos dolog történt, ami igen is erősen jellemzi azt az állapotot, a mely rendőrségünkönél uralkodik. Tegnapelőtt egy szegény koldus ember betért Kossuth Lajos-utcán Flegmann Salamon pálinka butikjába s egy pohár emberirtó elfogyasztása után összerogyott és meghalt. A rendőrség beszállította a bonczoló házba, de már a személy azonosságát nem bírta megállapítani, holott a rendőrségi közegek állítják, hogy 4—5 éve tartózkodik Nagyváradon, s koldult. Hát a rendőrség nem tartja szükségesnek azt, hogy hogy az ilyen koldusoknak legalább a nevét és illetőségi helyét kipuhatolja, s ez által megmentse a várost elkerülhető ápolási díjak s más költségek fizetésétől. Nagyváradon éveken keresztül lehet koldulni, mintegy rendőri asszisztencia mellett, a nélkül, hogy eszébe jutna egyszer is megkérdezni, hogy mi a neve s merre van hazája. Ehhez csakugyan nem kell bővebb magyarázat.

* **Véresre verte a ezimboráját.** Rézműves Jóska és Orosz László, már régidőtől kezdve jóezimborák voltak. Azonban tegnap összetaláltak kocczanni úgy, hogy az Orosz feje koppant is bele, arcját pedig elborította a vér. A sebesült jelentést tett a rendőrségnél, a vérszomjas ipsét e feljelentés alapján aztán elcsípték s hogy alább hagyjon hevesvérűségével, — behűtötték.

* **Lopás az egyfogaturól.** Weisz Bercziknek volt egy szép kabátja. Minden este magával hordozta, — azonban tegnap este, míg bement valahova, a koflison hagyta. Mire kijött a konflis-kocsis hallható jelek bizonyítása szerinti, (horkolt a vakmerő) mely álomba szenderedett. A kedves kabát pedig ezalatt hűtlen lett a régi tulajdonoshoz s kitudja, mi-féle enyveskező lény kezeihez pártolt. A kabátlopásról a rendőrség is értesítve lett s most kutatja a tolvaj kilétét.

* **Lószerszámot lopott.** Igna Vaszali betfia lakos Nagyváradra jött s a piacon fogott ki. Azonban míg ő kis időre a szekér mellől távozott K o z m a János 19—20 éves csavargó lováról a szerszámot lelopta. Másnap aztán — nem ismervén a gazdát — árulgatni kezdte neki. Ez rá ismervén tulajdonára, jelentést tett a rendőrségnél s becsipette a póruul járt szerszám tolvajt.

* **Az ezredik gyermek.** A nagyváradai álami anyakönyvi hivatalban tegnap vezették be az évben bejelentett ezredik születési esetet. Az új kis polgár fia s atyja Kiss Lajos csizmadia mester Árpád néven iratta be a kispo-

rontyot az anyakönyvbe. A hely. anyakönyvvezető ünnepélyesen vezette be az ezredik gyermeket és sok szerencsét kívánt az apáuk.

* **A magyar könyvnyomdászat.** A könyvnyomdászat eredete nálunk az 1472. évre vezethető vissza, midőn Mátyás király alkanczellárjának, Geréb László budai prépostnak kezdeményezése folytán Hesz András rendezte be Budán az első nyomdát. Jelenleg nyomdáink száma 488-at tesz, melyek állandóan 5417 szedőt foglalkoztatnak és a melyekben 734 hirlap jelenik meg.

* **A szabadkőművesek ellen.** Rómából, augusztus 3-ról táviróznak. A pápa tegnap fogadta a szabadkőművesek elleni kongresszus bizottságának egyik tagját. A kongresszust Triestben fogják megtartani. A pápa dicsérte a jeles szándékot és megjegyezte, hogy jó előjelnek tekinti azt, hogy a kongresszust oly helyen tartják meg, ahol az egyház új erőt merített a hitetlenség elleni küzdelemben. Megígérte, hogy a kongresszus fényesen sikerüljön.

* **Rövid hírek.** *Katonazene a „Széchényi-téren“.* A 37-ik gyalogezred zenekara, ma a „Széchényi“-téren sétahangversenyt rendez. — *Szökött katona.* Szvojka Géza, a 37-ik gyalogezred 10. századának közlegénye öt katona nadrágot és társaitól 2 ezüst órát ellopott s azokat eladta. Mikor aztán elmulatta az árát és félni kezdett a büntetéstől megszökött. Tegnap este szökött meg, azonban a szerencsétlen, még ki sem ért Biharból elfogták és fedezet alatt visszazárástól ezredéhez.

— *Elmulatta a gazdája pénzét.* Kern Gyula mérsáros legény volt s társai között ő tudott legtöbbet inni és legnagyobbat ütni. Azonban az örökös dárídónak az lett a vége, hogy a pénze elfogyott. Azonban hogy mulatni mégis tudjon, segített magán és a gazdája nevében kisebb nagyobb összegeket felvett és azokat elmulatta. A rendőrséghez lett feljelentve az ügy, mely hivatal megette az intézkedéseket. — *A temetők rendezése.* A minisztérium már régebben értesítette a várost, hogy központi temetőt létesítsen. A város e célra a Bonei-kuti temetőt és az Olaszú sarkot jelölte ki. Ezeket fogják berendezni és szabályozni.

— *Vad helyett embert lőtt.* Szentjóbbon Stefánka József kint aludt a szérűn. Ekkor arra járt egy eddig ismeretlen vadász, s a szunyogok ellen egy zöldgalyal védekező Stefánkára lőtt s a golyó karjába furdott. — *A kongrua Nagyváradon.* A római és görög kath. lelkészek papijavadalmi összeírását felül vizsgálóbizottság Nagyváradon is megalakult. Tagjai: Sal Ferencz, Papp Miklós, Dus László, Bordó Ferencz. Komlóssy József s ezeken kívül Dr. Schlauch Lőrincz kardinális és püspök és Pável Mihály gör. kath. püspök fog a bizottságba 3—3 egyházi tagot küldeni. — *A vadásztársulat alapszabályai.* A nagyváradai vadásztársulat nem rég 6 évi idő tartamra újja alakult. Az alapszabályokat, a jóváhagyási záradékkal ellátva, visszaküldötte a belügyminiszter. — *Az ezredéves kiállítás helyszínrajza.* A kiállítási igazgatóság a Klösz-féle kiállítási helyszínrajzokból befolyó jövedelem egynegyedét a budapest szünidei gyermekkert-telep-egyesület javára engedélyezte. A belügyminiszter most körrendeletben hívja fel a törvényhatóságok figyelmét a helyszínrajzra. — *Körözött jómadarak.* Endecz Salamon Galicziából került Nagyváradra, hogy boldogítson bennünket. Az enyveskező lengyel atyafit sikkasztás miatt el is ítélte a törvényszék, azonban Salamon meg sem állott Galicziájig s most országosan körözik. Zeitz Károly volt beéli pékmestert pedig súlyos testi sértés miatt körözik.

Biharvámegyei tanítók a kiállításon.

A Biharvámegyei és nagyváradai tanítók, tanítónők, óvónők és hitoktatók közül eddig mintegy 300-an jelentkeztek az országos kiállítás csoportos látogatására, kiket a megyei kir. tanfelügyelő fog vezetni. A tekintélyes csoport folyó hó 10-én a déli vonattal indul Nagyváradról s a vasutvonalmentén is tömegesen csatlakoznak úgy hogy megyénk tanítói tekintve, hogy az országos tanügyi kongresszus alkalmával már sokan meglátogatták közülök a kiállítást, — oly nagy számban sietnek tanulmányozni a kiállításnak különösen tanügyi osztályát, — minőt eddigél egy csoportban hazánk egyetlen megyéje sem mutatott fel. Az ál-

talános érdeklődés mellett mindenesetre része van e kedvező csoportlátogatásban azon nagy kedvezménynek is, melyet a kiállítás igazgatósága s azon segélynek, melyet a biharvámegyei népnevelési egyesület megyénk tanítóinak nyújtott; mégis arról tesz az élénk részvétel tanúságát, hogy tanítóink tudatával bírnak azon előnyöknek, miket a kiállítás tanulmányozásából a népoktatás javára huzhatnak. A csoportban szép számmal vannak a felekezetek tanítói, tanítónői, és hitoktatói, az állam és községi tanítók csaknem teljes számban jelentkeztek. Nagyon örvendetes, hogy a részvételtől oláh tannyelvű iskoláink tanítói sem vonták ki magukat. Hogy a felrándulás és tanulmányozás sikere biztosítsék, megyei kir. tanfelügyelőnk maga mellé egy bizottságot szervezett, mely működését már meg is kezdette.

Magyar zeneiskola.

A Magyar Zeneiskola (Budapest, Váci-körút 16. sz.) a jeien tanévvel immár 10. évfolyamát fejezte be. Nem nagy zajjal, de annál nagyobb sikerrel munkálkodott azon eszme szolgálatában, melynek művelésére alakult. Tanításában vezérgondolat volt mindvégig: a klasszikus zene művelése mellett a nemzeti zene ápolása. S e gondolat, melylyel a magyar zene iskola kezdetben egyedül állott a zenei tanintézetek között, jelenleg már hódít és érvényesül mindenfelé. S éppen ebben áll a Magyar Zeneiskola nagy erkölcsi sikere.

Tananyaga úgy van megválogatva, hogy a klasszikus nagy művek mellett tér jut mindig a magyar szerzeményeknek. A magyar szerzeményeket mindig fölvette programjába, sőt a Magyar Zeneiskola merete először megtenni azt is, a mit most már kezdenek utánozni, hogy teljesen magyar szerzeményekből álló hangversenyeket rendezett. Mindenki ismeri ma már a történelmi hangversenyeket, melyeket K á l d y Gyula oly népszerűkké tett. Ezek is a Magyar Zeneiskolából indultak ki.

A intézel vezetői: K á l d y Gyula elnök, S c h n ö l l e r Lajos igazgató és dr. W e s z e l y Ödön titkár.

Tanári kara kiváló magyar zeneművészekből áll, kiknek képessége és tudása általánosan el van ismerve.

Tiszteletbeli tanárok: id. Ábrányi Kornél, Bartalus István.

R e n d e s t a n á r o k: Bárdossy Irén, Faludi Károly, Hochhalt Ferencz, Káldy Gyula, Késmárky Árpád, Kuliffay Izabella, Pichler Elemér, Schnöller Lajos, Waldmann Albert, dr. Weszely Ödön, Villmouth Bödög.

E mellett legolcsóbb fővárosi zenei tanintézet, (tandij: havi 4 frt.) mivel szintén hozzájárult a magyar zene népszerűsítéséhez.

Eddig már 1506 tanítványa volt az intézetnek s 77 nyilvános hangversenyt rendezett. E hangversenyeken az előadott 1028 szám közül 446 magyar szerzemény volt.

Oly eredmények ezek, melyek megértetik, ha a figyelem a Magyar Zeneiskola felé fordul.

A magyar Zeneiskola egy előkészítő, 4 rendes és 3 kiművelési osztályból áll. Ezen felosztás a zongorára és hegedűre szól. A többi tárgyaknál a körülményekhez képest módosul.

Az előkészítő-osztályba olyanok is felvétetnek, kik semmi előismerettel nem bírnak.

Gyakorlati tantárgyai: zongora, hegedű, mély-hegedű, gordonka, fuvola, cimbalom, magánének, szinpa-ra képzéssel, úgy az opera, mint az operett számára.

Elméleti és mellék tantárgyak: zeneelmélet, karének, összhangzattan, zenetörténelem, általános paedagogia, zenetanítási módszertan, vers- és költészettan, a magyar zene története és sajátosságai, kamarazene és zenekari játék.

Beiratkozhatni oly hangszerekre is, melyek a fentebbiekben elősorolva nincsenek, a mennyiben ha valamely hangszere 3 tanítvány jelentkezik, számukra külön tanfolyam nyitattik.

Beiratási díj a zeneiskola előkészítő- és a 4 rendes osztályba: 3 frt. Havi tandij: 4 frt. — Beiratási díj a kiművelési- és az énekosztályokba: 5 frt. Havi tandij: 7 frt. Fűtés és

világításért egész évre 2 frt fizetendő — Kiváló tehetségű szegény növendékek tandíjkezdésében, esetleg tandíjmentességben részesülnek.

A zenekarba előhaladottabb műkedvelők díjtalanul vétetnek fel.

A beiratkozás az 1896—97. tanévre folyó évi augusztus hó 27-én kezdődik a »Magyar Zeneiskola« helyiségében: Váci-körút 16. sz. II. emelet, 52. ajtó, délelőtt 10—12-ig és délután 3—5-ig.

A rendes tanítás szeptember 5-én kezdődik.

Nyilatkozat.

Az összes helybeli keddi lapokban megjelent, hogy f. évi Julius hó 26-án tartott czipész szakosztályi rendkívüli közgyűlése szabálytalanul folyt le, és ennek ellenébe egy hetvenkettős bizottság aláírása folytán az ipartestület előjárósága jóváhagyásával megsemmisítették és a Julius hó 26-án megválasztott Stagl Kálmán elnököt állásától felmentették, és f. évi Augusztus hó 2-án egy új közgyűlést hívtak össze, a hetvenkettős bizottság nevében és a választást megtartották mint egy harmincz tag jelenlétében, erre nézve azonban kinyilatkoztattuk, hogy mivel a hetvenkettős bizottságból többen visszavonják aláírásokat, mivel férre lettek vezetve és az iparhatósági biztos Tek. Gerő Ármin úr azon nyilatkozott tette, hogy mivel a szakosztálynak még eddig törvényes szentesítet alapszabályai nincsenek, a lefolyt Augusztus 2-án tartott választás megsemmisültnék nyilvánították.

Továbbá tudomására hozzuk azon tisztelt szakársaknak, a kiknek tudomása volt arról, hogy f. évi Augusztus hó 9-én egy közgyűlés lesz össze hívva a további intézkedésig függőben hagyatik.

Következik az ötvenes bizottság tagjának aláírása.

Meleg napok.

— »Kötött marsruta.« —

Meleg és fáradtságos napokra ébrednek bakaink augusztus 21-én, meri akkor indulnak el a nagy-gyakorlatokra. Elindulások után Biharon megpihennek, majd érintve Fegyvernek, Székelyhidat, Kőbölkut, Margittán megállapodnak. Elindulások után 3 nap alatt Margitta s Kőbölkut közt »lefujnak« majd kis pihenő után kezdetüket veszik a csatározások.

Részt vesznek az ütközetekben a váradi 37-ik ezred, a melynek 4-ik zászlóalja hétfőn jött Váradra; a csabai 101. ezred egy zászlóalja; a debreczeni 39. ezred; a temesvári 33. ezred, mely 9-én jön Váradra és a 17-ik hadtest. Azonkívül tüzéreink, kik a temesváriakkal most Lippa körül lövöldöznek, szintén jelen lesznek.

A meleg napok szeptember 12-én érnek véget és a csapatok már 14-én Nagyváradon lesznek s ugyanakkor szabadságolják őket, kik mint cibilek mennek haza, lerázzván nyakukról a 3 év nyugét.

A hadgyakorlatokat Waldstätten János br. hadtestparancsnok vezeti s részt vesznek benne Pokorny Herman alhábornagy és Senarclens de Grancy Emil br. tábornok, valamint a résztvevő hadtestek altábornagai és tábornokai is.

EGYESÜLETEK.

A váradi-velencei és varaljai népkör választmányja folyó évi augusztus hó 6-ik napján este 8 órakor rendes havi választmányi ülést tart. Nagyvárad 1896. aug. 4. Elnökség.

A Nagyvárad-i Ipartestületi Betegsegélyző Pénztár folyó hó 2-án rendes igazgatósági ülést tartott. Az elnökség jelentésében arra kéri az igazgatóságot, hatalmazza fel arra, hogy az iparosoknak segítségük betegségére esetére rendelkezésükre bocsátott elismervényeket bevonhassa, oltva azoknak használásában azon módosítást eszközölhesse, hogy gyógykezelés céljából az lírvosnál elismervénnyel jelentkező tag csak

abban az esetben gyógykezeltesék, ha elismervényét előbb a pénztárnál bemutatta.

Az elismervények használásának ezen korlátozását az elnökség azon czélból találja szükségesnek, mivel a járulékok befizetését az iparosok egy része elhanyagolja és azért is, mivel oly eset fordult elő, hogy az iparos a pénztárnál még be nem jelentett segédjének is adott elismervényt.

Az igazgatóság az elnökségnek a kívánt értelemben felhatalmazást adott.

A jelentés következő pontjai tudomásul vétettek.

Beterjesztetett a pénztári jelentés, mely szerint az ülés napján eszközölt záraskor a pénztár pénzkészlete 3199 frt 98 kr.

Tudomásul vétetett.

Bemutattatott a keresk. ügyi m. kir. miniszteriumnak 30644/896. sz. leirata, melyben tudatja, hogy a pénztár 1895. évi zárszámadása helyesnek találtatott.

Örvedetes tudomásul vétetett.

Titkár jelenti, hogy a keresk. ügyi m. kir. miniszterium 18131/896. számú körrendelete értelmében a betegsegélyezési járulékok öt év alatt évülnek el.

A jelentés tudomásul vétetett.

Kisebbség ügyek elintézése után az ülés véget ért.

IRODALOM.

— A »Bölcséleti Folyóirat«-nak, dr. Kiss János évnegyedes közlönyének, megjelent ez évi III. füzet. A füzet tartalma — mint már a megjelenés előtt jeleztük — a következő: I. Értekezések. Az aristotelesi bölcsélet alapfogalmairól: az actus és a potenciáról. Dr. Anháupel György. — Descartes és sz. Tamás bölcsellete. Kozáry Gyula. — Az állam- és az államhatalomról. Dr. Krammer György. — Az aesthetika történetéből. Dr. Zoltvány Irén. — A kísérleti lélektan egyes alap-problemái. Várnai Sándor. — Az iparos osztály szerepe a társadalomban. Dr. Mihálovics Ede. — II. Bölcséleti mozgalmak, vegyesek. A »Bölcséleti Folyóirat« előkelő könyvtárakban. — Descartes születése 300-ados emlékünnepe. V. S. — Egy francia jellemrajz Comte Ágostról. V. — Az Aquinói-Szent-Tamás-Társaság ülésének jegyzőkönyve. — Pályázatok. — III. A bölcsélet magyar nyelve. Apróságok. — IV. Irodalmi Értesítő — Az emberi értelem hivatása. Dr. Prohászka Ottokár. — Schmit Jenő-e vagy én? Kozáry Gyula. — E folyóirat immár tizenegyedik évfolyamát éli; ára egész évre 5 frt. Egy füzet 1 frt 25 kr. Megrendelhető dr. Kiss Jánosnál, Budapest, IV., Királyi Pál utca 13 sz.

SZÍNHÁZ.

Othelló.

Hegedüs Gyula első vendégfellepte.

A nagy britt költő, legfenségesebb alkotása »Othelló« került színpadra tegnap elég szép számu közönség előtt művészi magaslapon álló előadásban. A közönség érdeklődése főképen a vigszínház művésze, Hegedüs Gyula vendég-szereplésének tudható be, ki Jágó szerepét kreálta. Játékában nagyon sokat találunk az új iskola irányából: előadásába a természetességet igyekszik felszínre juttatni, általában a verizmus légkörében szeret mozogni, azt hisszük azonban, hogy neki Jágó nem a leghálásabb szerepe s kíváncsi érdeklődéssel nézünk második vendég-szereplése elé. E. Kovács Gyula Othellója ismeretes közönségünk előtt, ő ki Shakespeare nagy alakjait annyi fenséggel, tudással, lélekkel szokta eljátszani ez alkalommal is a legzajosabb sikert vívta ki magas művészi niveau álló játékával, nyílt színen, felvonások után, zajosan hangzott fel az elismerés zaja a padsorok közül. Desdemóna szerepét György Ilona játszotta, a fiatal művésznő eddigi szereplései után legtöbbször a legjobbat kellett hangoztatnunk s ezuttal megismételjük iránta táplált jó véleményünket eme nagyszabásu szerep után s elismerjük hogy a tragikai fenség milén-jében ép oly othonos akárcsak modern drámai szerepeiben, játékában sok realis vonás, természete-

esség nyilatkozik meg. A szabatos előadáshoz teljes ambícióval járultak a kisebb szereplők is névszerint. Rózsahegy, Laczkó, Janovics Szathmáry. P. J.

Kardos Andor vendég-szereplése. Kardos Andor városunk szülötte, ki a szini iskolát jó eredménnyel végezte s kiról annak idején a budapesti lapok, ujabban pedig — fellepteiről — a vidéki lapok az elismerés hangján nyilatkoztak. Csütörtökön fog fellépni Csiky »Nagy-mama« című vigjátékában. A közönség körében észrevehető érdeklődés mutatkozik a fiatal vendég-szereplő fellépte iránt.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Írta: Kincs István.

De ha a világ azt kérdi, miért teszem mind- ezt? akkor nem tudtam volna válaszolni. Aldott atyám becsülete örök bilines lett volna nyel- vem.

Menekőlnöm kell e dilemma elől, azt tud- tam. De miként? Hová? Szívem összetörve, reményeim letarolva, sehol a világon nyugalmat nem lelek. Az emésztőtítok mint elpusztíthat- lan féreg rágódik bensőmben. Csak valahol Találnék egy lényre, kinek lelkemet szabadon föl- tárhatnám!

Egy gondolat villant meg agyamban.

Othon meghatározták a napot, mikor az oltárhoz kellett volna lépnem. Nem volt ellen kifogásom, szegény atyámat nem akartam előre keseríteni. Mostohám derült homlokkal kívánt tartós boldogságot. Jól emlékszem erre a perczre. Fölemeltem rá szememet s átható tekintettel szinte lelke mélyéig hatottam. Önkénytelen meg- rezzent s levette rólam tekintetét.

— Igen, én boldog leszek. — mondám las- san tagolva minden szót — csak atyám ne legyen bodogtaian.

— Mit akarsz ezzel mondani Emilia? kérdé ő remegő hangon.

Szemeink ismét találkoztak. Tekintetem villámokat szórt. Csak annyit feleltem:

— A legközelebbi napok meghozzák majd rá a választ.

Nem is kellett olyan soká várnia. Tegnap reggel már nem találtak. Mielőtt megindultam volna, este még odaborultam szerető atyám keblére, szóltam esedeztem ki bocsánatját, hogy napjait ennyire megkeseritem. Gyengéd figyel- mem ezeket a szavakat esalta ki ajkaira:

— Jó leányom vagy, Emiliám!

Két szemembe (kőnyszököt ezekre a sza- vakra s megindulásomban csak azt mondtam:

— Csak most ezentúl akarom én azt be- bizonyítani, atyám, neked. Talán még ma.

Nem vette észre, hogy azt a »ma« szót mennyire hangsúlyoztam. Megesókolt s én el- fogulva távoztam.

Nem akarom rajzolni lelki állapotomat ez estén. Bárhova néztem, az ismerős arcok, az ismerős bokrok és fák mintha szemrehányással illettek volna, a miért nekik örök búcsút aka- rok mondani. Most tudtam csak, mennyire szí- vemhez nőtt nekem ez az othon, most hogy válnom kellett tőle. De mit szőjsem tovább e gondolatokat? érzem, szívemben újra sajogni kezdenek e válságos éjszakának szomorú em- lékei.

Kiszakítottam magamat e bűvös körből. S azután megkönnyebbült lélekkel indultam jövőm elé, melyet biztos kézzel magam irtam éltém naplójából.

Az állomásig gyalog jöttem. Annyi pénzt hoztam magammal, hogy esetleg egy hétig fönn- tarthassam magamat. De hát elég volt másfél nap is és én elértem célomat. Ide jöttem s összetett kezekkel az Isten szent nevére kérem, nyujtsanak védelmet egy önmagával és a világ- gal meghasonlott szegény teremtsnek.

Az éjjeli vendég. kinek hangja a vége felé a meghattóságtól remegett, összekulcsulta kezeit.

Rövid szünet állott be Utána a főnökné komoly méltósággal emelkedett föl helyéről s nyugodt hangon mondá:

— Ne félj, leányom, ha bennünk biztál,

nem fogsz csalatkozni. Mi barátjai vagyunk a szenvedőknek s a mennyiben rajtunk áll, vigaszt nyújtunk teneked is. Multad, melyet oly szépen ecseteltél, meghatott. A gondviselés kezeszedésekkal, nehéz megpróbáltatásokkal látogatgat meg ifju éltedet s te nem roskadtál le alattuk: volt erőd fölemelkedni. Ugyebár te még nem estél kétségbe afölött, hogy szived sebei még betegednek. hiszen különben le kellene róla mondanod, hogy egykoron még nyugalmat talált. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A belga katolikusok győzelme.

Brüsszel, aug. 4. (Saj. tud. táv.) A tartományi tanácsok tagjainak választások eredménye a katolikus őrías többségét mutatja az országban. A kilencz tartomány közül hétben a katolikusok igen nagy többségben vannak. A szocialisták Liége tartományban a többséget megtartották. A kilenczedik tartományban katolikusok s szocialisták majdnem egyenlő számban vannak a tartományi tanácsban.

A spanyol képviselőházból.

Madrid, aug. 4. (Saját tudósítónk távir.) A liberálisok rosszaló indítványt terjesztettek elő a konzervatív kormány ellen az alkalomból, hogy ennek nem sikerült két hadihajót Genuában vásárolni. Canovas del Castillo miniszterelnök a terv meghiúsulásának okául egy idegen kormány beavatkozását említé, azután pedig csodálkozását fejezte ki afölött, hogy a liberálisok a nemzeti védelem ügyét rosszaló indítvány tárgyává tették. Erre ezt az indítványt a liberálisok visszavonták.

A román király Budapesten.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.) Károly, román király holnap augusztus 5-ikén reggel 7 óra 40 perczkor a keleti pályaudvaron Budapestre érkezik. A román király mindössze azonban csak egy órát fog itt tölteni s azután 8 óra 35 perczkor tovább utazik Bécsbe.

A czári pár Franciaországban.

Páris, aug. 4. (Saj. tudósítónk távir.) A kormány utasította a vichy-i hatóságot, hogy előkészületeket tegyenek december második felére, mikor a czári pár odakérkezik.

Diósi-Nopcsa párbaj.

Budapest, aug. 4. (Saját tudósítónk távir.) Diósi Béla hírlapíró társunk, a »Neues Pester Journal« munkatársa és báró Nopcsa Elek operai intendáns között ma délelőtt a Fodor-féle vivó teremben kardpárbaj volt. A segítők dr. Diósi részéről Csajtby Ferencza »Budapesti Hírlap« felelős szerkesztője, Farkas Imre a »Neues Pester Journal« munkatársa, báró Nopcsa részéről pedig Gränzenstein Béla államtitkár és Rath honvéd őrnagy az első vérre állapodtak meg. A párbaj pontban 10 órakor kezdődött s az első összecsapásnál mindjárt véget is ért báró Nopcsa megsebesülésével. Súlyosabb vágást kapott az orrán, könnyebb karczolat a jobb karján és a mellén. Diósi sértetlen maradt.

Elhunyt hadtestparancsnok.

Budapest, aug. 4. (Saj. tud. távir.) Galgóczy Tivadar, nagyszebeni hadtestparancsnok reggel fél négy órakor ma meghalt.

Sajtópör.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. távir.) Korbuly Józsefet, a »Nemzeti Ujság« szerkesztőjét, a sajtóbíróság tudvalevőleg felmentette a Neumann Antal Ede által el-

lene indított vád alól. A panaszos ez ellen semmisségi panaszt adott be, de a kuria ezt elvetette.

Takács Zoltán lakásváltozása.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. távir.) Takács Zoltánt tegnap Balassa-Gyarmatról erős őrízlet mellett, rabruhában Budapesten keresztül Szegedre vitték, ahol a csillag-börtönben helyezték el. Még 2 évig lesz ott.

Osztrák vendéglősök Budapesten.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. távir.) Tegnap este 150 bécsi és osztrák vendéglős érkezett Budapestre, akik ma megtekintették a kiállítást. A kiállításban Müller műszaki tanácsos, Gelléri titkár és dr. Kovács Gyula aligazgató fogadták őket.

Zendülés és orkán Spanyolországban.

Madrid, aug. 4. (Saj. tudósítónk távir.) Sagerratonban a lakosság fállázdta az adók behajtása ellen és felgyújtotta az adóhivatalt. Csendőrség állította vissza a rendet. — Iszonyu orkán s jégeső volt tegnap itt s a környéken.

Forrongás a keleten.

Páris, aug. 4. (Saját tud. távir.) Athéni jelentések szerint a helyzet kréta szigetén egyre bonyolultabbá válik. Macedóniában a felkelő csapatok mindinkább szaporodnak mindamellett, hogy a görög kormány is szigoruan elzárta a határt Macedónia felől s a török csapatok ott felgyülnének, nehogy új csapatok átkeljenek macedóniai területre.

Föllázdta rabok.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. távir.) Éppen most érkezik a jelentés, hogy a löportári dülő fogházában, a hol a budapesti törvényszék elítelt foglyait tartják, a rabok föllázdáltak.

KÖZGAZDASÁG.

Valami az ákác pajsztetüről.

Irta: Jác Károly,
uradalmi erdőgondnok.

Ezelőtt egy évtizeddel bejárta az országot a rémhír, hogy az ákác fának támadt a pajsztetüben olyan ellensége, mely az alföld ezen szép és hasznos fáját elpusztulással fenyegeti.

A m. kir. földmívelési miniszterium ki is adta a rendeletet az ákác pajsztetü pusztítására s tovább terjedésének meg akadályozására a rendeletet.

Az ügy azonban szépen elaludt, belátván a szakközvegek, hogy az egész vész csak vaklárma.

Most a debreczeni vidéki birtokos osztály újra alarmiroztatott, hogy ütött az ákácfa végórája, ha csak idejében az ákác fának ezen élősdiéktől való megóvása nem foganatosítottatik.

Hallván s napilapban olvasván ezen újabb vészkiáltást, bátorságot veszek magamnak röviden az ákác fának ezen ellenségéről tapasztalataimat kifejteni. miután elég alkalmam nyílt 14 évi erdő kezelésem alatt, ezen ákác élősdié s annak pusztító hatását megfigyelni.

Az ákác pajsztetü leírását s annak életviszonyait nem akarom ezen cikkem keretébe bevonnai, hanem csak azon megfigyeléseimet iron le, a miket a sivár — televényes homok s homokos agyag talajon ültetett ákác fák életviszonyain észleltem, melyek kisebb nagyobb mértékben az ákác pajsztetü által voltak ellepve.

A televényes homok s homokos agyag talajon álló ákác erdők, nagy ákác fasorok, akár rendes zárlatban, akár pedig egyenkint szabadon állnak, bár mily mértékben voltak a pajsztetütől ellepve, az a növekedési viszonyra

semmi behatással nem volt, miután a pajsztetü által kiszivott nedveket bőven tudták pótolni bő gyöbérzetük s lombzatukkal s nem találtam az ily talajon álló ákác fák közt egyet sem, mely kiszáradt volna a pajsztetü miatt.

A sivár homokon, különösen a homokbuczkák tetején s lejtőin, a hol a puha homokrété csak csekély mélységű s az alatt jön mindjárt a kemény homok réteg, mely az ákác gyökerét mélyebbre hatolni nem engedi, vagy pedig az aljon a hol a felső réteg vékony s 1—2 lábnyira már a fehér kilugozott homok jön, ott az ákác fák ha nagy mértékben elszaporodik a pajsztetü biztos pusztulásnak néznek elébe, mert mihelyest a gyökér a terméketlen talajba jön, nem képes már annyi táp erőt gyűjteni, hogy a lombzatnak s a pajsztetünek is jusson.

Első jele a fa teteje száradni kezd s aztán az oldalgyalok végső hegyei s úgy tovább lefelé míg 3—4 év alatt a fa elszárad s eltörik. Alól azonban újra kihajt s néhány évi vegetálás után újra ismétlődik az előbbi processus.

A rossz talajon álló ákác fák ha a pajsztetü által meglepettek s száradni kezdenek legezészerűbb az egész rossz területen télen tőből kivágni s a fát onnan mielőbb elhordani a vékony gyalok összegereblyélendők s a helyszínén elégetendők. Tavasszal ha lehetséges föld felkapálandó s kapás nővényekkel bevetena a nyáron át munkálva nagyon szép fog eresztetni, melyek néhány év múlva kitandók.

Ezen eljárás által a kivesző s éveken át silylő ákáczások helyett igen szép állabokat nyertem s oly erős növéssel, hogy már a mellett levő jobb talaján álló ákác fák, melyek akkor le nem vágattak, magasságban 10 év múltán meg nem különböztethetők, néhány év múlva azonban, ha a pajsztetü káros hatása újra mutatkozni fog, levágandók lesznek, a mikor más sokféle célra a fa értékesíthető.

Oly területeken a hol a legeltetés gyakoroltatik, bajos a töbi területek mellett egyes részeket kivágni a legelő jószágától megörzeni. Azonban a világos haszon megérdemli azt a 3—4 évi legeltetési tilalmat, miután a nélkül az újra sarjadzó ákáczásokból semmi sem lesz. A sarjak 4 év múlva oly erősek s oly sűrűk, hogy már a legelő marhától féltetni nem kell,

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt 4.

Magyar aranyjárdék 4%	122 40
Magyar koronajárdék	97.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124 50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	122 00
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100 —
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	153. —
Tiszasabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139. —
Osztrák járdék papírban	101 30
Osztrák járdék ezüstben	101 50
Osztrák járdék aranyban	123 50
Osztrák korona járdék	101. —
1860. osztrák államsorsjegyek	145. —
Osztrák magyar bankrészevény	970. —
Magyar hitelbank részevény	386.50
Osztrák hitelintézeti részevény	358 20
Osztrák-magyar államvasuti részevény	357.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	950. —
Német birodalmi márka	58.65
London vista	119.70
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.72

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

HEGEDÜS GYULÁNAK.

a budapesti vígszínház tagjának II-ik vendégföllépte.

Szerdán, 1896. augusztus 5-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Esté fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

A KORNEVILLI HARANGOK.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap, csütörtökön, 1896. augusztus hó 6-án

KARDOS ANDOR vendégföllépésével.

A N A G Y M A M A.

Vigjáték 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: OSIPPÉK FERENCZ.

NAGYVÁRAD-SZÖLLŐSI GŐZSÖRGYÁR

forgalom megnyitási jelentése.

Van szerencsénk tudatni, hogy a Nagyvárad mellett fekvő **Pecze-Szöllősön** ujonnan épült

SÖRFŐZDÉNKBEN

a forgalom folyó évi augusztus hó 2-án megkezdődött, a mikor is a kiváló minőségű, megfelelő erősen főzött és kitünően érlelt

MÁRCZIUSI és LÁSZLÓ SÖRT

áruba bocsátottuk.

Megrendelések úgy hordók, mint palaczkokban (ládánként 50 palaczkjával) közvetlenül gyárunkból, vagy esetleg Nagyváradon a Nagy-piacz-téri Kereskedelmi Palotában levő városi irodánk útján, haladéktalanul pontosan eszközöltetnek. Nagyvárad városában házhoz szállítva.

Kérve a mielőbbi és minél számosabb szives megbízásokat,

maradtunk kiváló tisztelettel

145 11-15

Nagyvárad-Szöllősi Gőzsörgyár.

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PÁPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitünő minőségű, cégünkkel ellátott aczéltollak.